

stopnike, kateri se res potegujejo za korist ljudstva in taki zastopniki, bodo kolikor je mogoče branili, da se ljudstvu ne bo preveč dač nalagalo. Zatoraj bi kmetje morali vse žile napenjati, da se v vsem potrebnem podučijo. Potrebna so jim zatoraj društva, postavijo za to imamo. Hajd tedaj marljivo na delo! Kdor noče, ni več vreden, da se mu dača, podvojrsti.

Semenko (*smeji se*). To bi morebiti naj boljše sredstvo bilo, da bi se taki društva napravila. Naj se kmetom reče, da bodo dače dvojrstne, in ne bodo društev osnovali, in taki bodo skupej sedeli, drugače pa bo težko kaj.

Debelko. Prosim ne zameriti, kaj pa prav za prav pomeni beseda politika, ktera se je danes večkrat izustila.

Iglič. Kaj še vi niti tega ne veste? — Politika pomeni toliko kakor zvijače in političen toliko kakor zvit, šegav.

Ljubomir. Odkod pa ste ki to izpeljali?

Iglič. No, kaj se ne pravi sploh; ta ali ta je političen, če je koga prav zvito opeharil; ali to ali to je prav politično izpeljal, če je prav zvito napravil?

Ljubomir. To je res, to je vendar samo prenesen pomen te pesede, v katerem se mnogokrat rabi, prav za prav pa je politika razumnost in previdnost v državnih zadevah, ali, bi rekel, vladoslovje, državoslovje, pomeni umetnost državne naloge izdelovati in jene namene izpeljati.

Blagotič. Kaj pa pomeni beseda država.

Ljubomir. Za danes naj bo zadosti prihodnjič vam bom tudi to razlagal.

Gospodarske stvari.

Gospodarska dela meseca januarja.

V hiši in v dvoru. V naj mrzljnejših dnevih se mora mlatiti detelja in leneno seme; pogledati ali črvi ne jedo repe ali krompirja, zato se mora prebrati; žito se mora premetati, korenje in druga zelišča pregledati.

V hlevih. Hlevi morajo biti topli, stelje v njih obilno, po solnčnih dnevih se okol poldana morajo prevetriti in živina v dvor izpustiti. Zivali se ne smejo z preveč mrzlo vodo napajati in hlevi po ostri zimi ne mnogokrat izkidati; če se vendar čuti mnogo amonjakovega duha, se hlev mora z gipsom posipati, marljivo snažiti, živini skrbljivo pokladati in dobro paziti, da živali zimomrtudne ne postanejo.

Na polju in senokošah. Če ni zmrzline, se polje lahko malo preorje, sneg se mora na večih krajih redomo prekopati, snežni jezi na setvah razkopati. Pepel, prst, blato, lapor in druge take stvari se morajo po snegu potresti; na senokošah se morajo strugice iztrebiti in grmovje izkoreniti.

V vrtih in sadovnjakih. Po drevesih se morajo gosencice obirati, drevesa mahovja in suhih vejic iztrebiti, in obrezati; se mora skrbeti za drevesno kolje, slamo zvito za vezanje dreves k kolju, živi ploti obrezati; parniki (to ple grede) napraviti in gnoj na vrt navoziti.

V vinogradih in hmelnikih. Za kolje in hmelne droge skrbeti, gnoja in mešanice (komposta) navoziti.

Pri ribnikih. Mora se na več stranih led presekat, in paziti, da se ribe ne nabadajo.

Pri ulujaku. Skrbeti za mir in toploto.

Log in lov. Drevesa za potrebno rabo in za drva posekati; ograje oskrbeti, štorovino izkopati, bojine in smrekove češarke pobirati. Zajee in lesice streljati, klajo za zverjad potrositi, kune in dihure poloviti.

Gospodinjam nekaj.

Mnogokrat se čujejo pritožbe, da se na mleku noče delati smetena (vrhnje), temoč da tako imenovane mastne vrhnine kroglice, ktere bi morale iti na površje mleka, da bi tamo činile smeteno, ostanejo marveč v siru in da se sicer dobi prav dober, masten sir, smetene pa skoraj celo ni, in zatoraj tudi ne masla. Mislim zatoraj, da bo naše gospodinje prav mikalo, če zvejo pravi vzrok, zakaj se na nekem mleku celo noče delati smetena, in še nadalje povemo pomočke, po katerih se to lahko popravi.

Skušnje nas učijo, da mleko onih krav, ktere se bodo v kratkem telile, ni tako sladko, kakor onih, ktere so se še pred kratkim iztelile. Vzrok je ta, da mleko starih molzic nima toliko mlečnega sladkora (cukra) kakor mleko mladih

molzic, in zatoraj je mleko starih molzic večkrat že celo grenko. Glavno ravnilo mora zatoraj biti to, da se ne meša mleko starih molzic z onim novih molzic, kakor še je to pri mnogih gospodinjah navadno, da bi se na zmešanem mleku delala smetena, temoč na vsakem mleku se mora za se delati smetena.

Ker je vendar popolno ali nepopolno delanje smetene odvisno od množine sladkora, kateri se v mleku nahaja, se priporoča, da se mleku starih molzic, naj pridene nekoliko sladkora, t. j. vsakemu loncu jedna nožna špica če hočemo, da se na njem tudi dela smetena.

Vsikdar, kedar se je ta celo prost pomoček rabil, so se dozdej pokazali res prav nepričakani nasledki tako, da je vredno, da to gospodinje, ktere hočejo imei mnogo smetene, mnogo sirovega masla (putra), naj marljivo rabijo.

P.

Dopisi.

Iz Ljutomera 24. decembra 1867. Ker hočemo osnovati čitavnivo, Vas prosimo, oznaniti to -le:

V abilo.

Ta in onkraj širokega morja slavni severno-amerikanski pisatelj, Janez Cooper pravi to-le 1831. leta: „Med vsemi plemenitimi čuvstvi je ljubezen do svoje domovine in do svojega naroda naj bolj razširjena. — Mi v obče povsod občudujemo moža, kateri samega sebe žrtvuje občemu dobru, in brez usmiljenja preklinjamo vsakega, kdor vzdigne svojo roko, bodi si pod kakem god vzrokom proti svoji domovini, in rabi svoj talent proti deželi in narodu, kateremu je naravno spoštovanje dolžan. Naj lepše nade in naj bolj ponosna imena so izginola kakor sneg pred pomladanskim solncem, ako so se dolžila, da so imena izdajalcev svoje domovine in svojega naroda. V pravem domoljubju je neka čistoča, ktera tudi naj prostejšega človeka povzdiguje nad vsako vmazano sebičnost k višim mislim. — Tako rodoljubje ima moč povzdigovanja samega sebe brez vsake mešanice umazanega osobnega dobička.“ Te lepe besede so bile pisane pred 36 leti in še dan danes veljajo za vse narode, posebno pa za naš dozdej tako zanemarjeni in zaničevani slovenski narod. — Prišlo je tako daleč, da so po vseh naših mestih in trgih in tudi celo po deželi sinovi slovenskega naroda svoj lepi jezik naj bolj zaničevali, iz običajev in šeg svojega naroda šale zbijali in se ponašali s tem in oholi bili zaradi tega, da jih je tujec kakor božje voličke v svoje lance vkoval in v svoj jarem zapregel. Mislili so in še mislijo semtertje domači sinovi slovenskega naroda, da s tem naj večje junaštvo učinijo, ako na svoj narod pljujejo in mu blato v lice mečejo. — Da to ne sme dalje tako biti, ako nečemo, da nas ves svet ne zaničuje, spoznavajo možje, kateri imajo še kaj slovenske časti in spoštovanja do samega sebe v prsih. — Napravile so se, in napravljajo se še po vsi slovenski deželi društva pod imenom „čitalnice“, katerim je naloga in dolžnost našemu krasnemu premilemu slovenskemu jeziku stare pravice in nekdanje spoštovanje nazaj pridobiti in priskrbeti. — Tudi pri nas v Ljutomeru se bode sredi januarja 1868 leta po novi postavi čitalnica odprla, kjer bode postalo ognjišče za olikanje domače besede, za izpeljevanje domačih vesel in za čitanje domačih knjig in časopisov — Da bi cvetela, da bi napredovala in lep sad obrodila, treba jej je izdatne mnogobrojne podpore. — Obracamo se toraj do vseh stanov naj bolj pa do Vas, možje kmečkkega stana, da Vi, pri katerih je še lepa slovenska beseda in šega čista in nepokvarjena ostala, v naj večem številu kakor udje k čitalnici pristopite. Kaj vsakdo pri njej vživa, ktere pravice in dolžnosti ima, vidi se iz prvil. Toraj še enkrat na noge možje, da se domača stvar povzdigne!

Matiija Zemljic trgovec in gruntni posestnik. Dr. Anton Klemenčič fajmošter. Ivan Vučina sodar in hišni posestnik. Dr. Jak. Ploj, odvetnik. Ivan Kukovec, odvetniški koncipient in gruntni posestnik. Ivan Dragotin Huber, knjigovez in hišni posestnik. Dr. Valentin Zarnik, odvetniški koncipient. V Ljutomeru, 15. decembra 1867.

Iz Marlova. (Še enkrat Dr. Vincenc Klun.) Rekel sem zadnjič, da poznam našega presrčnega ljubljence Ceneta Kluna kakor svoj stari klubok od zunaj in od znotraj. Povem Vam še to, da sem iz avtentičnih virov izvedel, da je naš Cene Klun zaradi ljubljanskega bivšega „Sokola“ Dr. Costa, ljublj. župana pri ministru grofu Taaffetu naj bolj očrnil; bil je še hušji od ljubljanskih nemškutarjev.

To je minister sam nekemu naših poslancev na Dunaju povedal. In kako se je vladal dr. Costa proti Klunu? Kakor sem pisal, bil je na svečnico pisani list zagreb. Slovencev štirim slov. prvakom adresiran, to so bili dr. Bleiweis, dr. Toman, Svetec in dr. Costa. Bleiweis in Toman, dobro vem, sta bila energično proti volitvi Ceneta, ali dr. Costa se je za njega naj bolj potezal in je tudi druge pregovoril, da so ga med narodne kandidate vzeli; edinemu Costi izključivo se ima Klun zahvaliti, da je poslanec in vsled tega „Sektionsrath“ postal. Kako se je Cene Costi na to zahvalil, sem poprej povedal. — Tudi ljubeznjivi Cene o Svetcu okoli po novinah trosi, da službo sodniškega svetovaleca išče, — pa drugi poslanci mislijo, da ima v tej zadevi Cene prav, kajti Svetec ne čee te novice dementirati.

Pa to ni nič novega za Ceneta. On je moral, kakor sem zadnjič omenil, 1850. leta kakor rdeč radikalec v Švajco odbežati. Od ondod je kmalu začel ministru Bachu dopisovati in bil je z njim v čudnih odnošajih, za ktere ni tu prostora, da bi jih potanko razkladal. — Na enkrat berem, mislim, ako se ne motim, 1857. leta v več nadaljevanjih v nekdanji „Literaturbeilage“ k „Wiener Zeitung“ od našega učenega doktorja Ceneta članek pod naslovom „grad Rapersweil, nekdanji sedež habsburške hiše v Švajci“, v katerem je rdeči radikalec strašno rep med noge stisnil in se tedišnji dunajski vladi na vse kriplje neposredno prilizoval. Aha, sem si mislil to čitajoč: Cene bi rad nazaj v Avstrijo prišel in službo dobil! Nisem se zmotil, ker Cene je bil 3 mesce pozneje za gimnazialnega, profesorja v Zadru imenovan. — Poznam ga že Ceneta čez 20 let, ali bil je zmirom enak, njemu je to čisto vse eno: danes se kot diletant na slovenskem gledišču našemu občinstvu predstaviti (kakor 1849 leta), jutri pa za spremembo v „Reichsrathu“ Dežmana suplirati. — Ko sem bral, da je službo na dunajski trgovski akademiji tako ostentativno kakor mučenik (risum teneatis amici!) pustil, vedel sem precej, da je to prevetrani lisičji manever Cenev, in jako sem se bal, da ne bili se na to limanico politiški šinkovci v Ljubljani vjeli, — pa žalibog nisem se zmotil, ker še v trgovski zbornici se mu je eden naj poštenjših slovenskih možakov umeknil, da je Cene poslanec postal.

Z Pohorja dne 30. dec. — Slovenski župan, kje pa si? Željno smo pričakovali poduka, kako se ima po novih postavah županiti; zdaj smo sicer v „Novicah“ brali, da je „slovenski župan“ beli svet zagledal, samo v Maribor še menda ni priromal, ker ni duha ne sluha od njega, in vendar brez poduka, kake pravice in kake dolžnosti zdaj srenje imajo, ne moremo izhajati. Žalosten nasledek nevednosti so mnogi prepri, ki so se vneli o priliki poslednjih srenjskih volitev. Srenjčani ne poznajo postav, ktere jih zadevajo, in tako vsak svoje trdi, in nasledek je jeza, prepri, tožbe in sovrašva. Od tega, da se malokje po postavah županije, da ni nobenih odborovih sej, nobenega računa itd. nečem zdaj govoriti. — Pa mi bo kdo odvrnil, kako to? saj župani dobivajo vse postave v državljanskem zakoniku (Reichsgesetzblatt) in tako zamore vsak srenjčan lahko je brati in znati! To je sicer res, da župani dobivajo cesarske postave; pa kaj to pomaga, ker jih dobivajo — saj okoli Maribora — samo v nemškem jeziku, ktere ga večina srenjčanov ne umi, in zato tudi postav ne bere in ne pozna. Kako pa to? saj za Slovence sama vlada izdava avtentičen prevod vseh postav, torej se tudi Slovenski srenjčani lahko z njimi soznanijo? Res je to, da se izdaja taka prestava, pa okoli Maribora so pred nekterimi leti sami župani prosili, ki so poprej vse postave v nemškem in slovenskem jeziku dobivali, naj se jim zanaprej pošiljajo postave samo v nemškem jeziku, češ da vsi nemški razumijo. Bodi si, da semtertje kteri župan nekoliko nemški razumi, pa postava ni samo, za župane, ona je za vse državljane; vsi jo morajo poznati, ker se je vsem po nji ravnati; srenjčani na Slovenskem pa večidel samo slovenski znajo in tako se zgodi, da jim je vse neznano, kar se v deželi godi, ker nimajo postav v slovenskem jeziku.

Zakaj se pa je slovenska prestava pri nas odpravila? Župani tega niso sami izduhtali, marveč so bili od neke strani na to napeljani, češ da bo potem državljanski zakonik cenejši; zato so privolili, da se jim daje le samo nemški zakonik. Zanaprej vendar tako ne more ostati, da na škodi ne bomo. Naj tedaj „Slov. Gospodar“ v imenu vseh pametnih kmetov opominja srenjske odbore v Mar. okraju, da usta odpro in cesarske postave v slovenskem jeziku tirjajo; zakaj to ne dela ne krajcarja več stroškov

srenjam, ker se na Dunaju tako za Slovence slovensko postava prevaja; treba je le tirjati si pravice. Kdor bi slovenskega brati ne hotel, naj pa pusti; pa zavoljo nekterih zagriženih nemškutarjev ne more celi okraj trpeti. —

Od sv. Benedikta v slov. gor. smo dobili od izvrstnega našege sadjo in svilorejca g. D. Čolnika na Drvanji sledeče oznanilo: „Vsaki naročnik „Slov. Gosp.“, ako svojo željo skorej naznani, dobi za spomlad cepik (sušekov, pelenikov) žlahtnega sadja t.j. 5 do 10 mladik z slovenskimi imeni, brez plače, samo pošne stroške bo imel. Dalje dobi, če bi kdo želel jajčice (Seidengrains) zdravih svilnih gosence, če se skorej oglasi; ker se kesneje bodo dalje poslala, in je gotovo zdravih težko dobiti. Kvintele velja 1 fl. 30 kr., lot 5 fl., ktere Lahi radi za zlatom plačujejo.

Novičar.

— Prečastitljivi konsistorij v Olmucu bode od novega leta počenski svoje kurende tudi v českem jeziku izdaval.

— V Petrogradu se snuje društvo, ktero bode podučevalo Ruse o drugih Slovanih. To društvo hoče po celi Ruski osnovati to učenje.

— Ruska ima zdaj v Polski skupčenih više 100.000 vojakov in če še se prirajtajo oni, kteri so v vilnajschem — kijevskem — in odesaškem vojaškem okraju, ima Ruska na meji tako veliko armado skupčeno, da, če bi potreba bila, lahko porine zadosti veliko moč taki proti Turški. — Tudi ima večje število vojakov v Evropi kakor Pruska, ker ima jih 172 peških polkov.

— Naša armada je dobila naglo povelje, da se mora taki skupčiti v Galiciji. Sploh je začelo v Polski hudo vreti in se je bati, da v kratkem celo izkipi.

— Koliko je na Moravskem čitavnic. Na Moravskem je 129 čitavnic in sicer 95 českoslovanskih, 5 mešanih, ostalih 29 pa nemških. To je lepo število! Na mnogih krajih po Slovenskem bi bila še potrebna čitavnica, posnemajmo brate Čehoslovane!

— Vesel napredek v českem časopištvu. Ne le, da veliko število izvrstno vredovanih in marljivo branih dozdnajnih českih listov na krepkih nogah stoji, bode od novega leta počenski dnevnik „Narodni pokrok“ (napredek) na novo Moravska Orlice, Olomucke Noviny in Posel z Praby pa v večji obliki začel izhajati. Tudi Slovaki se krepko gibljejo. Poleg že izhajajočih „Pešt-Budinskih“ vedomosti bode začel izhajati nov list „Slovenske (slovaške) Noviny.“ V Klatovih pride 3 krat na teden „Sumavan“ na svitlo.

Tržna cena pretekli teden.

	V Varni- dinu		V Maribornu		V Celju		V Ptujju	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	5	80	6	35	6	20	5	50
Rži	8	—	4	15	3	80	3	80
Jočmena	2	80	—	—	3	8	—	—
Ovsa	1	80	—	—	1	80	1	60
Turšice (kuruze) vagan	2	80	3	20	3	10	2	80
Ajde	3	—	3	—	3	10	2	60
Prosa	2	80	—	—	8	20	—	—
Krompirja	1	40	1	35	1	30	—	—
Govedine funt	—	19	—	24	—	22	—	25
Teletine	—	24	—	26	—	22	—	26
Svinjetine črsteve funt	—	30	—	26	—	24	—	24
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	10	—	10	—	7	50	10	—
„ 18" „	—	—	—	5	35	—	—	—
„ 36" mehkih „	7	—	—	—	5	60	8	—
„ 18" „	—	—	—	3	60	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	40	—	40	—	35
„ „ mehkega „	—	60	—	30	—	40	—	35
Sena cent	1	50	1	30	—	95	1	—
Slame cent v šopah	1	20	1	10	—	95	—	90
„ „ za steljo	—	80	—	80	—	45	—	70
Slanine (špeha) cent	42	—	33	—	44	—	32	—
Jajce, tri za	—	10	—	10	—	—	—	—

Cesarski zlat velja 5 fl. 79 kr. a. v.

Ažijo srebra 119.50.

Narodno drž. posojilo 64.10.

Loterijine srečke.

V Gradcu 28. decembra 1867: **49 48 88 12 86**

Prihoduje srečkanje je 15. januarja 1868.